

PWYLLGOR	Cydbwyllgor Ymgynghorol AHNE Llŷn
DYDDIAD	Medi 10fed 2024
TEITL	Prosiect Tirlun Byw Llŷn
PWRPAS	Cyflwyno Gwybodaeth
AWDUR	Elin Wyn Hughes - Swyddog Gweithgareddau
ARGYMHELLIAD	Derbyn yr Wybodaeth

1.0 CYFLWYNIAD

1.1 Ers mis Mehefin eleni, rwyf wedi dychwelyd i weithio gyda'r Uned fel Swyddog Gweithgareddau. Mae'r swydd hon yn gysylltiedig â phrosiect Tirlun Byw Llŷn ac yn cael ei hariannu ar y cyd rhwng Cyngor Gwynedd a grant Cyfoeth Naturiol Cymru.

1.2 Mae tair thema i brosiect Tirlun Byw Llŷn sef Nodweddion Hanesyddol, Amgylchedd Naturiol a Mynediad. Nod y prosiect yw cwblhau mân waith ar y ddaear a chynnal gweithgareddau ac mae allbynnau penodol i'w cyrraedd - a dyma nhw:-

- *Gwaith ar 1-2 safle o fewn AHNE Llŷn ar gyfer pob un o'r themâu canlynol (i) nodweddion hanesyddol, (ii) cynefinoedd, a (iii) gwella mynediad.*
- *Cynnal 4 digwyddiad i gefnogi datblygiad sgiliau gwledig (e.e. cynnal ac adfer waliau cerrig a gwrychoedd)*
- *Cynnal 6 digwyddiad (Awyr Dywyll/Teithiau Cerdded) i roi cyfle i bobl gadw'n heini a dysgu am fyd natur a'r amgylchedd*
- *Cynnal isafswm o 8 digwyddiad i Wirfoddolwyr i gefnogi 3 thema'r prosiect, gan gynnwys adfer/cynnal nodweddion, hel sbwriel a gwella llwybrau.*

2.0 DIGWYDDIADAU HYD YMA

2.1 Er gwybodaeth i chi, mae cyfres o weithgareddau eisoes wedi bod yn digwydd dros gyfnod yr haf:-

Hyfforddiant Sgiliau Gwledig: - Cynhaliwyd tair sesiwn o hyfforddiant codi waliau cerrig sychion ar Fynydd Rhiw dan arweiniad Dilwyn Williams (Parc) a Kevin Roberts. Bu'r sesiynau yn hynod llwyddiannus gan ddenu criw da o fynychwyr gwahanol bob tro. Cynhaliwyd y sesiynau ar rannau o'r waliau oedd wedi dymchwel eisoes. Mae hyn yn golygu felly ein bod wedi cyfarch llawer o ofynion o grant drwy ail-godi ac atgyweirio strwythur

hanesyddol ac adfer cynefinoedd pwysig gan gydweithio gyda gwirfoddolwyr.

Hoffwn fod wedi cael mwy o ddiddordeb gan bobl leol i'r ardal hon. Mae'n braf cael cymaint o ddiddordeb gan bobl sydd wedi teithio ymhell – ond mae'n bwysig bod pobl leol yn cymryd diddordeb hefyd o ran cynaladwyedd y tirlun i'r dyfodol. Er mwyn cyfarch hyn – mae'n fwriad cynnal un sesiwn arall yn y dyfodol a chydweithio gyda phartneriaid eraill yn lleol.

Sesiynau Casglu Sbwriel:- Ar y cyd â Chanolfan Fenter Congol Meinciau, Cadwch Gymru'n Daclus a Chyngor Cymuned Botwnnog, bu dau ddigwyddiad casglu sbwriel ym mhentrefi Sarn Mellteyrn a Botwnnog. Roedd hyn er mwyn hyrwyddo Canolfan Fenter Congol Meinciau fel un o hybiau Cadwch Gymru'n Daclus. Mae hyn yn golygu y gall unrhyw un fenythca offer casglu sbwriel a sachau cochion yno yn rhad ac am ddim.

Roedd yn gyfle arbennig i aelodau'r Cyngor Cymuned ddod at ei gilydd dros egwyl yr haf er mwyn gwneud gwelliannau amgylcheddol yn eu hardal gan drafod a sylwi ar wahanol faterion o bwys. Mae hyn yn ymarfer da yn fy marn i ac yn rhywbeth hoffwn ei estyn allan i Gynghorau Cymuned eraill yn y dyfodol.

Hyfforddiant i'r Gwirfoddolwyr:- Mae sawl un sydd yn gwirfoddoli gyda'r AHNE wedi cael y cyfle i ehangu eu sgiliau a mynychu cwrs strimio yng Ngholeg Meirion-Dwyfor Glynllifon. Mae'r arian grant wedi ariannu'r cwrs yn llawn iddynt. Y nod yw sicrhau ein bod yn dangos gwerthfawrogiad i'n gwirfoddolwyr ond hefyd wrth gwrs yn golygu fod ganddynt sgiliau allweddol a chymwysterau dilys i barhau gyda'u gwaith yn ddiogel a hyderus ar gyfer y dyfodol.

3.0 DIGWYDDIADAU AR Y GWEILL

- 3.1 Hoffwn rannu gwybodaeth gyda chi am weithgareddau sydd ar y gweill o fewn y misoedd nesaf a gofynnaf yn garedig i chi gynorthwyo i godi ymwybyddiaeth amdanynt ac o bosib fynychu ambell un hefyd er mwyn cael blas uniongyrchol ar y gwaith yr ydym yn ei wneud:-

Medi 13eg – Sgwrs Capel Newydd Nanhoron gan John Dilwyn Williams yn Neuadd Sarn.

Medi 15fed - Taith Gerdded Plas yn Rhiw. Taith natur yng nghwmni'r arbenigwr madarch, Cynan Jones.

Medi 25ain - Sgwrs "Am y Tywydd" gyda Twm Elias yn Amgueddfa Forwrol Llŷn (Nefyn) yn edrych ar hen ddywediadau a choelion yn ymwneud â'r tywydd.

Hydref 7fed - Taith Gerdded Aberdaron. Taith Gerdded gyda Dysgwyr Cymraeg Dwyfor– gyda chroeso cynnes i bawb ymuno! Crwydro i Borth Meudwy ac yn ôl.

Hydref 28ain – Diwrnod Agored ar safle ac oddi fewn Capel Newydd Nanhoron.

Tachwedd 2ail -Taith Gerdded Meddyges Bryn Canaid :- Taith natur a hanesyddol ei naws yn dilyn ôl troed Ann Griffiths yn ardal Uwchmynydd gyda Glyn Roberts (Murpoeth).

Tachwedd 15fed - Taith Nos Mynydd Mawr:- Taith yn ngolau'r lleud llawn i fyny i Fynydd Mawr, Uwchmynydd a chael gwybod mwy am henebion lleol yng nghwmni Rhys Mwyn.

Rhagfyr 14eg - Taith Nos Mynydd Rhiw:- Taith i Fynydd Rhiw er mwyn cael blas ar hanes bryngaerau'r ardal o dan un o ryfeddodau'r bydysawd – cawod feteor Geminid – eto gyda Rhys Mwyn.

3.2 Mae'r rhestr digwyddiadau yn dal i dyfu a byddwn yn rhannu gwybodaeth yn gyson gyda chwi.

4.0 ARGYMHELLIAD

4.1 Nid oes argymhelliad fel y cyfryw, dim ond rhannu gwybodaeth. Fel nodais, gofynnaf yn garedig i chi gynorthwyo i godi ymwybyddiaeth amdanynt ac o bosib fynychu ambell un hefyd. Buasem yn ddiolchgar unrhyw dro o'ch cefnogaeth a chael blas uniongyrchol ar y gwaith yr ydwyf yn ei wneud.